

Verdensarvrådet 05.11.2012

Tid: 05. november, 1100-1600 (lunsj kl 12)

Sted: Storstuggu

Inviterte

Rådsmedlemmer: Ragnhild Aashaug, Hans Vintervold, Arnfinn Nergård, Jan Håvard Refsethås, Lars Erik Hyllvang, Ida Marie Bransfjell, Elisabeth Paulsen, Aasa Gjestvang

Observatører: Rørosmuseet v/John Bryde, Hedmark Fylkesmuseum avd Nordøsterdalsmuseet v/Guro Rønningsgrind, MIST v/Petter I. Søholt, Destinasjon Røros v/Hilde Bergebakken, Kulturminneforvalter Røros kommune, Riksantikvaren v/Lisen Roll og Petter Koren

Referent: Erlend Gjelsvik

Rådsmedlemmer og observatører kan ta med bisittere etter behov

Saksliste

Sak 1/: Godkjenning av innkalling og sakliste, godkjenning av referat

Sak 2/: Nedskalering av handlingsprogrammet i regional plan – fokus på fellesprosjekter

Sak 3/: Uttalelse om Olavsgruveveien

Sak 4/: Møte- og seminarplan 2013

Sak 5/: Eventuelt

Sak 6/: Orientering om EU/EØS-midler fra Riksantikvaren

Sak 7/: Orientering fra Kulturrådet

Sak 8/: Orientering om arbeidet i Vestnorsk Fjordlandskap v/Erling Oppheim

Sak 1/: Godkjenning av innkalling og sakliste, godkjenning av referat

Sak 2/: Nedskalering av handlingsprogrammet i regional plan – fokus på fellesprosjekter

Bakgrunn

Handlingsprogrammet for regional plan ble behandlet i Verdensarvrådet i sak 4/ 7.mai 2012. Rådet gjorde et prinsippvedtak med følgende ordlyd:

Verdensarvrådet gjør et prinsippvedtak for godkjenning av handlingsprogrammet for regional plan, og forplikter seg herved til å behandle tiltakene politisk i den enkelte kommune.

I de enkelte tiltak er det opp til kommunene selv å søke midler.

Fylkeskommunene anmodes om å ferdigstille senere handlingsprogram i god tid, slik at kommunene får behandlet det politisk.

I diskusjonen forut for vedtaket ble følgende momenter diskutert::

- Tidsplan for tiltakene. Dette må lages
- Fjelltrainee-ordningen vs kulturminneforvalter 2. Foreløpig på vent.
- Å lage en oversikt over søknadsfrister og -institusjoner
- Å lage en oversikt over pågående prosjekter i Circumferensen

Hedmark og Sør-Trøndelag fylkeskommune skulle deretter behandle handlingsprogrammet i respektive fylkesting i juni. Hedmark gjorde dette 11.06.2012. Følgende vedtak ble fattet:

1. *Fylkestinget gir sin tilslutning til handlingsprogrammet for regional plan for Røros bergstad og Circumferensen og vil legge dette til grunn ved prioritering av verdensarvrelaterte tiltak/prosjekter i kommunene. Fylkestinget forutsetter at handlingsprogrammet følges opp i samarbeid med kommunene, og i nær dialog med berørte parter.*
2. *Fylkestinget registrerer at handlingsprogrammet ikke angir konkret finansiering av de enkelte tiltak. Finansieringen må derfor avklares i hver enkelt sak.*
3. *Fylkestinget forutsetter at handlingsprogrammet rulleres årlig, og synliggjøres i kommunal planlegging og forvaltning.*

Handlingsprogrammet har ikke blitt behandlet av Sør-Trøndelag fylkeskommune.

Det har blitt gjort noe arbeid på enkelte av tiltakene listet opp i handlingsprogrammet. Eksempelvis har Os kommune fått 100 000 kr av Riksantikvaren til arbeid med vintertransportleden, fortrinnsvis rettet mot skilting. Os kommune har bedt Rørosmuseum utarbeide et skiltforslag basert på Rørosmuseum skiltmal..

Holtålen kommune har fått 200 000 kr til prosjektering og arbeid på Mugg. Her skal vinteren brukes til planlegging av prosjekt. Rørosmuseum har gjort en foreløpig tilstandsrapport.

Det er gjort et innledende arbeid med vassrenna i Nordgruve-feltet i Røros kommune. Kostnadsoverslag utarbeides av Rørosmuseet.

Arbeidet med Femundshytten går sin gang i samarbeid mellom Engerdal kommune og Hedmark fylkeskommune.

Vi har en rekke uavklarte spørsmål hva gjelder tilskudd for 2013 og hvordan de opplistede prosjektene i handlingsprogrammet relaterer seg til den "gående drifta" av verdensarvområdet (se i saksutredninga for hva som menes med "drift av verdensarvområdet"). Budsjettforslaget i statsbudsjettet for 2013 under post 72.9 "Verdensarvmidler", er uendret fra 2012. Røros bergstad og Circumferensen mottar allerede ca 25% av verdensarvmidlene som Riksantikvaren disponerer i post 72.9 over statsbudsjettet

Saksutredning

Organisering og budsjetter

Pr i dag er det bare verdensarvkoordinator som jobber 100 % inn mot verdensarven på overordnet basis. Fungerende kulturminneforvalter i Røros kommune har naturligvis virkeområdet sitt i verdensarvområdet og jobber kontinuerlig med den praktiske gjennomføringen av tiltak som berører verdensarvverdiene. Kulturminneforvalter er også ansvarlig for Uthusprosjektet og administrerer sammen med bygningsleder årlig reparasjon og istandsettingsprosjekter til en verdi av 5-6 millioner kr. Rørosmuseets arbeidsfelt berører verdensarven på alle mulige måter, fra bygningsvern til kulturhistorie, til bergverksteknisk formidling, samisk historie og naturhistorisk arbeid. Museet gjør også utredningsarbeid og tilstandsvurderinger for aktuelle prosjekter i Circumferensen. Rørosmuseet innsøker årlig ca 4-5 millioner til bygningsvernarbeid på statens eiendommer etter kobbervirket. Man kan si at Røros kommune sammen med Rørosmuseet er rigget til en drift og formidling av verdensarven i det geografiske området Røros kommune.

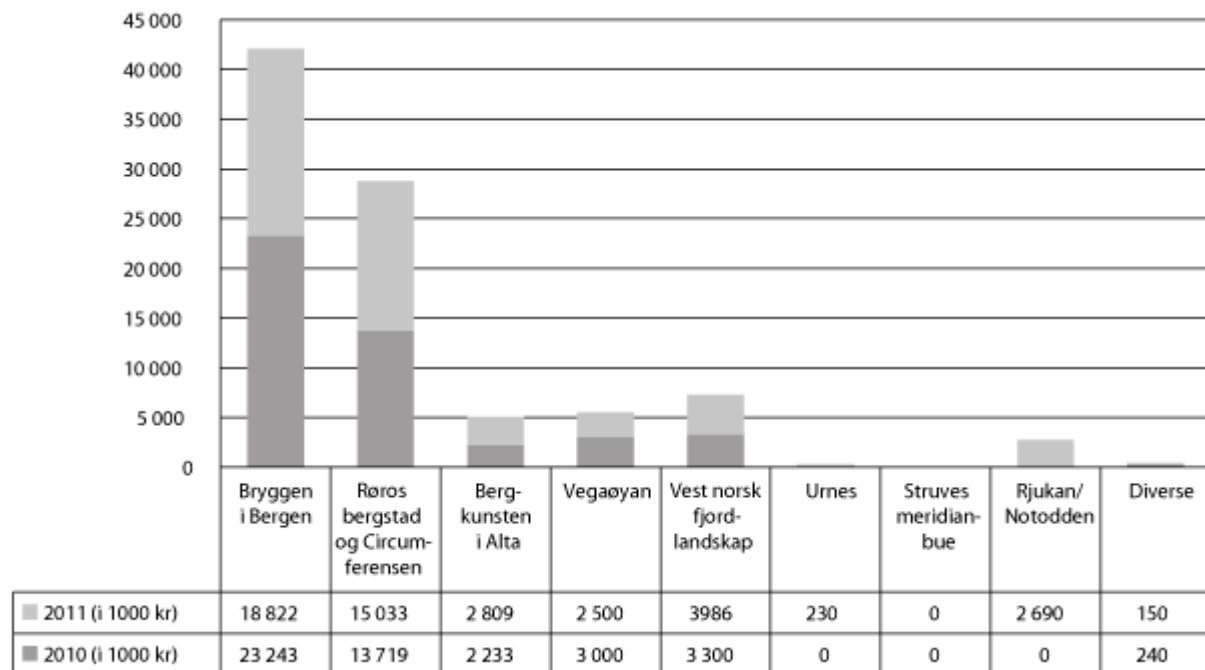
I tilskuddene for 2012 mottok Røros kommune 6 millioner til reparasjon og istandsetting i Uthusprosjektet. Rørosmuseet mottok 4,5 millioner til bygningsvern. I disse tilskuddene ligger også avsatte midler til opplæring, FoU, kurs m.m. Totalt mottok verdensarven Røros bergstad og Circumferensen 13,8 millioner i verdensarvmidler i 2012. 10, 5 millioner av disse gikk til bygningsvern. De resterende 3,3 millionene gikk til:

- Verdensarvkoordinator-stillinga, 800 000 kr
- "frie midler" til Kulturminneforvalter i Røros kommune, 800 000 kr
- Skjøtselsmidler Småsetran, 800 000 kr
- Rørosmartnan på vegne av forbondekulturen – 200 000 kr
- Vintertransportleden, Os kommune, 100 000 kr
- NIKU ved Jon Brønne, 300 000 kr
- Verdensarvmidler fredede bygninger, samt Dragås og Muggruva og et laserscanningsprosjekt, Sør-Trøndelag fylkeskommune, 600 000 kr

I 2010 og 2011 mottok Røros bergstad og Circumferensen henholdsvis 13,7 millioner og 15 millioner. Med andre ord var 2012-tildelinga tilbake på samme nivå som for 2010. Midler til bygningsvern er det som tar nesten hele potten og dette er av største viktighet for ivaretagelsen av den fysiske verdensarven. I tillegg sørger tilskuddene for at den nødvendige

byggningsvernkompetansen bygges og utvikles lokalt. Uthusprosjektet fikk i tildelingsbrevet av 2012 mandat til å jobbe med det utvidede verdensarvområdet, men dette ble ikke fulgt opp av en nødvendig økning i tilskuddet.

Budsjettet for post 72.9 “Verdensarvmidler” var i 2012 på 45 966 000 kr. Denne posten er uendret i budsjettforslaget for 2013, dvs en de facto nedgang i tilskuddsmidler. Nå har det imidlertid blitt gjort budsjettmessige endringer for 2013. Blant annet får verdensarvnominasjonen Rjukan/Notodden egen budsjettpost. Også trekløveret Vega, Vestnorsk Fjordlandskap og Alta får en egen budsjettpost på “Verdensarvsenter”. Bryggen i Bergen fikk i 2011 et ekstratilskudd på 45 millioner utenom post 72.9.. Det er likevel usikkert om verdensarven Røros og Circumferensen får økte tilskudd for 2013. Uansett er det viktig at det ikke skjæres ned på tilskuddene til “drifta”.

Tilskudd for å sikre og sette i stand de norske verdensarvstedene, 2010 og 2011

Verdensarvmidler og handlingsprogrammet for regional plan

Handlingsprogrammet for regional plan legger opp til prosjekter som kommer utenpå denne drifta av verdensarven og lister opp hele 17 prosjekter. Et vesentlig spørsmål er om post 72.9 er rette postering for innsøking av midler til handlingsprogrammet. Som sagt er det av største viktighet at de gående programmene ikke skjæres ned økonomisk, men i stedet opplever en økning. Den totale potten på 45 millioner skal fordeles på 7 verdensarvsteder, og det er liten grunn til å tro at området vårt vil ta en større prosentsats av 72.9-posten.

Handlingsprogrammets 17 prosjekter er av ulik karakter. Ansvarlige parter er listet opp i de fleste prosjektene, men finansieringa av prosjektene er ikke nevnt. Planen skal dessuten rulleres årlig og hver kommune har oppnevnt en representant inn mot rulleringsarbeidet som administreres av fylkeskommunene.

Grunnet usikkerhet om prosjektledelse, finansiering, mangel på menneskelige ressurser m.m., synes det fornuftig å konsentrere seg om noen få fellesprosjekter i stedet for å jobbe opp mot alle 17 prosjektene. Det viktigste arbeidet vi kan gjøre i dag er å konsolidere det nye verdensarvområdet. Med dette foreslås det å satse på tre store fellesprosjekter og opprettelse av en kulturminneforvalter 2-stilling. De aktuelle prosjektene er:

- Skilting av verdensarven Røros bergstad og Circumferensen
- Uthusprosjektet - utvidelse
- Lasskjørere
- Kulturminneforvalter 2

Nedenfor følger noen vurderinger av de nevnte prosjektene.

Skiltprosjektet

Det ble gjort noe arbeid på vårparten med skilting gjennom den kommunale arbeidsgruppa. Arbeidsgruppa har imidlertid ikke tatt opp tråden på høstparten. I mellomtida har Røros kommune startet opp prosjektet "Kulturarven" med blant annet finansiering fra skjønnsmiddelordningen hos fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Dette prosjektet er tredelt og har blant annet et sti-og løype-delprosjekt. Røros kommune har søkt Riksantikvaren om midler til gjennomføring av prosjektet. Riksantikvaren har bedt om at søknaden sees i sammenheng med et felles skiltprosjekt.

I det videre arbeidet må den kommunale arbeidsgruppa møte arbeidsgruppa i delprosjektet sti og løype slik at vi ikke begynner med dobbelskilting av samme område. Man må også se på hvordan arbeidet i "Kulturarven" kan videreføres i hele verdensarvområdet.

Verdensarvkoordinator har 200 000 kr disponibelt til arbeid med en felles logo for Røros bergstad og Circumferensen. Logoen tenkes brukt i skiltinga av området for å omgå restriksjonene med bruk av verdensarvlogoen. Logoen kan også brukes i brevmaler, trykksaker, visittkort m.m. Det anbefales en anbudskonkurranse ut mot minimum fem firmaer der verdensarvrådet ber om en komplett profildesign.

Det anbefales at den kommunale arbeidsgruppa innkaller til et arbeidsmøte med prosjektleder og arbeidsgruppe i prosjektet Kulturarven. Her bør prosjektene vurderes opp mot hverandre og finne en felles vei for det videre arbeidet. Man må også avklare en arbeidsdeling for å få arbeidet gjennomført mest mulig effektivt. Resultatet av arbeidsmøtet bør være en fellessøknad om skilting av Røros bergstad Circumferensen til Riksantikvarens post 72.9.

Verdensarvkoordinator utarbeider en framdriftsplan med milepæler til rådsmøtet 5. november.

Uthusprosjektet

Som tidligere nevnt fikk Uthusprosjektet et geografisk utvidet arbeidsområde i forrige tildeling. Tildelingssummen var imidlertid på samme nivå som før utvidelsen av verdensarven, og det er i praksis umulig å se for seg en utvidelse av virkeområdet uten en økning i tilskuddene.

Pr i dag er det ikke underskrevet noen ny kontrakt mellom Røros kommune og Riksantikvaren om Uthusprosjektet, i påvente av konsolideringsarbeidet med den utvidede verdensarven. Uthusprosjektet baserer seg på en økonomisk tredeling der storsamfunnet gjennom Riksantikvaren finansierer 65% av kostnadene i forbindelse med et oppdrag. Røros kommune betaler 15% mens eier betaler 20 %. Gjennom den økonomiske tredelinga ansvarliggjøres alle parter. En utvidelse av Uthusprosjektet medfører en økonomisk ansvarliggjøring av den eller de kommunene hvor arbeidet utføres.

Det må gjøres et utredningsarbeid for hvordan Uthusprosjektet videreføres i den utvidede verdensarven. Riksantikvaren og Røros kommune bør i samarbeid oppnevne en komité som utreder hvordan Uthusprosjektet skal møte intensjonen om å arbeide i den utvidede verdensarven. Midler til utredningen må ikke belastes Uthusprosjektet, men finansieres av Riksantikvaren.

Forbonde og lasskjøringstradisjonen

Med utvidelsen av verdensarven ble vintertransportleden fra Røros og sørover i Tufsingdalen innskrevet på verdensarvlista. Det har så langt ikke blitt gjort noen tiltak opp mot leden, men flere innspill har kommet til, blant annet fra forbonde/lasskjørerforeningene selv. Pr i dag bidrar RA med 200 000 kr til opprettholdelsen av tradisjonen inn mot Rørosmartnan. Os kommune mottok også 100 000 kr fra RA til skilting av leden. Som tidligere nevnt er et kostnadsoverslag under utarbeidelse fra Rørosmuseet.

I innskrivingsteksten av Røros bergstad og Circumferensen anbefaler Verdensarvkomiteen til statsparten (Norge) følgende for vintertransportleden:

“Sikrer vern av et større område rundt vintertransportruten med henblikk på forskningsformål og en mulig utvidelse av ruten”

Det er ikke gjort eller utredet et videre sikringsarbeid jmf anbefalingene til Verdensarvkomiteen. Man er nødt til å se et evt teknisk arbeid med leden opp mot bevilgningene Riksantikvaren gir til Rørosmartnan for opprettholdelsen av kjøretradisjonen. Kjøreforeningene selv er svært viktige samarbeidspartnere i denne sammenhengen og har lenge presset på for å få i stand et samarbeid om framtida til kjøreledene i Circumferensen. Kjøreforeningene har på Forbonderiksdagen gitt mandat til ei arbeidsgruppe som ledes av Anette Sandström til å jobbe opp mot aktuelle myndigheter for å sikre at tradisjonen får fortsette å leve.

Det er aktuelt å se dette prosjektet sammen med skiltprosjektet og Kultuarvsprosjektet i Røros kommune. Røros kommune har utarbeidet en mal inntegning av historiske ruter og stier i kart. Denne bør videreføres i prosjektet.

Det foreslås at det innsøkes midler til et utredningsprosjekt for å avklare hva slags arbeid som kan gjøres rent teknisk men også i en sammenheng der man ser på den levende kjøretradisjonen som opprettholdere og brukere av kulturminnene. Den kommunale arbeidsgruppa sammenkaller aktuelle parter til et arbeidsmøte så snart som mulig.

Kulturminneforvalter 2

Det er et prekært behov for mer kulturminnefaglig kompetanse i kommunene rundt Røros. Dette ble diskutert på rådmøtet 21. mars (se sak 5. eventuelt): *Rådet ba om at mulighetene for en kulturminneforvalter 2-ordning med utgangspunkt i Fjelltrainee ble utredet og lagt fram som egen sak på neste møte, med finansieringsplan. Det ble også bedt om at sekretariatet så mer helhetlig på mulighetene for denne ordningen, slik at alle kommunene i verdensarvområdet kunne få tilgang på kulturminneforvalter 2.*

Det har verken vært tid eller ressurser til å utrede behovet for en slik stilling. Dette bør nå gjøres så fort som mulig og basere seg på en samfinansieringsmodell mellom alle offentlige instanser. Det anbefales at den kommunale arbeidsgruppa utreder behovet, lager en finansieringsplan, og bruker dette som grunnlag for en søknad til Riksantikvaren. Siden budsjettforhandlingene i kommunene er i slutfasen er det lite trolig å tenke seg en operativ stilling basert på en samfinansieringsmodell for 2013. Stillinga bør imidlertid være på plass i 2014. Arbeidsgruppa bør også utrede om man kan få til en løsning for å dekke behovet for 2013.

Verdensarvkoordinator utarbeider en framdriftsplan med milepæler til rådmøtet 5. november.

Innstilling

Verdensarvrådet ber om at det gjøres prioriteringer innenfor handlingsprogrammet for regional plan. Eksisterende/faste tilskudd til arbeidet med verdensarven må samtidig videreføres. Følgende fellesprosjekter prioriteres:

Skilting av verdensarven Røros bergstad og Circumferensen

Det anbefales at den kommunale arbeidsgruppa innkaller til et arbeidsmøte med prosjektleder og arbeidsgruppe i prosjektet Kulturarven. Her bør prosjektene vurderes opp mot hverandre og finne en felles vei for det videre arbeidet. Resultatet av arbeidsmøtet bør være en fellessøknad om skilting av Røros bergstad Circumferensen til Riksantikvarens post 72.9, innen 15. januar 2013.

Anbudskonkurranse om komplett profildesign og logo for verdensarven Røros bergstad og Circumferensen igangsettes så fort som mulig. Til dette arbeidet har verdensarvkoordinator 200 000 kr disponibelt.

Utvidelse av Uthusprosjektet

Det gjøres et utredningsarbeid for hvordan Uthusprosjektet videreføres i den utvidede verdensarven. Riksantikvaren og Røros kommune bør i samarbeid oppnevne en komité som utreder hvordan Uthusprosjektet skal møte intensjonen om å arbeide i den utvidede verdensarven. Midler til utredningen må ikke belastes Uthusprosjektet, men finansieres av Riksantikvaren.

Lasskjørere, gamle ferdsselsveier, tradisjoner og skikker

Det innsøkes midler til et utredningsprosjekt for å avklare hva slags arbeid som kan gjøres rent teknisk med vintertransportleden. Det må også utredes hvordan man skal jobbe for ivaretagelsen av den levende kjøretradisjonen. Den kommunale arbeidsgruppa sammenkaller

aktuelle parter til et arbeidsmøte så snart som mulig. Midler søkes fra Riksantikvaren og fra Kulturrådet.

Arbeidsgruppa sørger for at alle relevante parter og prosjekter tas med i arbeidet.

Opprettelse av Kulturminneforvalter 2-stilling

Det anbefales at den kommunale arbeidsgruppa utreder behovet for en kulturminneforvalter 2-stilling og lager en finansieringsplan basert på en samfinansieringsmodell mellom de offentlige forvaltningsorganene i verdensarvrådet, dvs kommunene, fylkeskommunene og Riksantikvaren. Siden budsjettforhandlingene i kommunene er i slutfasen er det lite trolig å tenke seg en operativ stilling basert på en samfinansieringsmodell for 2013. Stillinga bør imidlertid være på plass i 2014. Arbeidsgruppa bør også utrede om man kan få til en løsning for å dekke behovet for 2013.

Sak 3/: Uttalelse om Olavsgruveveien

Miljøverndepartementet har bedt om at saken om utbedring av Olavsgruveveien diskuteres i verdensarvrådet. Spørsmålet er av prinsipiell og økonomisk art. Hvem har ansvaret for veien? Rådet ønsker ikke at det brukes verdensarvmidler på utbedringa, da dette vil legge et stort beslag på post 72.9. Samtidig har Verdensarvrådet stor forståelse for sakens viktighet. Veien opp til Olavsgruva går innom Storwartz, sentrum av Circumferensen, og bør ha en slik kvalitet at både fastboende og tilreisende kan ta seg inn i området. Saken ordnes i dialog mellom Røros kommune og Miljøverndepartementet.

Innstilling

Verdensarvrådet er negative til at det brukes verdensarvmidler til utbedring av Olavsgruveveien. Verdensarvrådet har stor forståelse for sakens viktighet. Veien opp til Olavsgruva går innom Storwartz, sentrum av Circumferensen, og bør ha en slik kvalitet at både fastboende og tilreisende kan ta seg inn i området. Saken bør løses mellom Røros kommune og Miljøverndepartementet.

Sak 4/: Møte- og seminarplan 2013

Møte og seminarplan 2013		
Hva	Når	Alt. Dato
Studietur for verdensarvrådet	17-18.januar 2013	
Workshop med prosessleder	30. januar 2013	13. februar 2013
Møte i verdensarvrådet	31. januar 2013	
Seminar om Uthusprosjektet og Bygningvernssenteret - del 1	12. februar 2012	
Møte i verdensarvrådet	16. april 2013	
Seminar om Uthusprosjektet og Bygningvernssenteret - del 2	3. juni 2013	
Møte i verdensarvrådet	14. oktober 2013	

Sak 5/: Eventuelt

Sak 6/: Orientering om EU/EØS-midler fra Riksantikvaren

Sak 7/: Orientering fra Kulturrådet

Sak 8/: Orientering om arbeidet i Vestnorsk Fjordlandskap v/Erling Oppheim